

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJJONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

A nemzeti jogokból — nem alkuszunk...

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Köztudomású dolog, hogy a miniszterelnök azután a hosszú minisztertanács után, amelyet még Bécsből hívott össze, ismét Bécsbe ment.

Mint tény nem tudom (mert a miniszterelnök rövid itthonléte alatt velem sem közvetlenül, sem közvetve nem érintkezett), de a józan logika szerint a miniszterelnök tisztában lévén most már az iránt: hogy Bécsben mit engednek meg és mit nem, azért tartott minisztertanácsot, hogy mint kormányprogramot azt állapítsa meg, amiről meggyőződött, hogy Bécsben megengedtetett.

Ujra meg újra hangsúlyozom, mert szükség van rá, hogy a véderöreform körüli harcban magyar nemzeti vívmányokról szó sem volt, bármennyire fáj a szívünk azért, hogy a nemzet új és óriási megterhelteséért legalább annyi kárpótlást nem kaphat, amennyi a 67. XII-ik törvénycikkbe belefér és amennyire bizonyosan Deák Ferenc is számított, midőn ismételtén azt hangoztatta, hogy a 67 csak al.p. melyen tovább lehet építeni.

Bizony mondom, mint magyar embereknek fájhat a szívünk, azon tapasztalat után, amelyet tettünk, hogy a legszélsebb pártok feltétlen lojalitásának kézzel fogható tanulságtételei után is, még mindig ott vagyunk, ahol voltunk: a magyar nemzeti szellemnek, a magyar nyelvnek, a magyar lelkesedni tudásának és mindannak, ami magyar, a haderő terére behatolni nem lehet és nem szabad.

Azt is újra meg újra megállapítom a közömbösség által előidéztet feledékenységgel szemben, hogy az a párt, mely a nemzetnek akaratóból most már csak kisebbség, nem remélheti azt, hogy keresztül vihessen oly vívmányokat, amelyeket mint nagy többség és a kormányhatalom részese, nem bír keresztül vinni. Pedig akarta, komolyan és erősen akarta annyira, hogy vezérei inkább otthagyták a hatalmat, mintsem hogy a nemzeti kívánságok teljes kizárásába belenyugodjanak.

Az összeütközés köztünk és a kormánypárt közt most a nemzeti jogok létező birtokállományának megvédése körül forog, amely megvédés első sorban nem is ellenzéki kötelesség lenne, hanem a létező kormánynak és többségnek kötelessége.

Ez az, ami felett alkudni nem lehet. És az, amire nézve Bécsben puhatolózni nem lehet, úgy hogy azt kellett mindenkinek hinnie, hogy a miniszterelnök látván állásfoglalásunknak a legvégsőbb határig menő mérsékletét és jogosultságát, nem afelől fog puhatolózni Bécsben, hogy mi az, ami szabad, hanem

afelől fogja meggyőzni az illetékes tényezőket, hogy Magyarországon is van olyan határ, amelyet átlépni nem lehet, ha a létező jogokat bevalóttan megsérteni nem akarják.

Az 1888. évi XVIII. törvénycikk megadta az uralkodónak a jogot az első évfolyambeli tartalék és a három utolsó szorozási évfolyambeli póttartalék legénységének elkerülhetetlen szükség mérve szerint és annak időtartamára szóló behívásra.

E törvény megszavazásánál a legvilágosabban kitűnt, hogy e jog megadásánál csak háborus bonyodalmak lehetősége volt az egyedüli tekintet és ki volt zárva az, hogy e jog használatával az országgyűlésnek ujoncmegajánlási joga legyen félretehető. De mégis az történt meg az ugynevezett darabont-kormány idején, midőn folytonos házelnapolásokkal az akkori kormány meggátolta azt, hogy a rendes ujonclétszám megajánlására, vagy megtagadására sor kerülhessen.

Ha tehát az ország nem védekezik az ellen, hogy az említett jog felhasználható legyen az országgyűlés által meg nem szavazott ujoncok pótlására, akkor vége van az eddig feltékenyen megőrzött ujoncmegajánlási jog érvényességének.

Itt nem valami felségjog érvényesülése korlátozhatnék, hanem egy nem eléggé világosan megszövegezett törvény oly értelmezésének megismétlődése gátolhatnék meg, amely a magyar alkotmány legsarkalatosabb jogát tehetné bármikor értéktelenné.

Amiket most leírtam, azok köztudomású dolgok; de még sem felesleges, hogy erre nézve újra felrisszítessék a közvélemény emlékező tehetsége.

Ami a német szolgálati nyelvnek törvénybeiktatását illeti, ez nincs benn a 67-es törvényben és azóta sem került bele egyetlen törvényün'be sem. Eleget vitatkoztunk egymás között afelett, hogy a magyar királynak felségjogai közé tartozhat-e vagy nem az, hogy milyen legyen (magyar-e vagy más) a magyar állam által fizetett és főtartott szerveknek a nyelve, midőn érvényben van az a magyar törvény, amely elrendeli, hogy minden állami szervnek nyelve csak magyar lehet.

Erre nézve legyen bárkinek bármilyen véleménye, olyan véleménye nem lehet senkinek, hogy e nagy vitás kérdés, minden eddigi tartózkodás félretevéssel és kigunyolásával, incidentáliter egy perrendtartási törvénnyel oldassék meg, még pedig úgy, hogy felségjognak ismertessék el az, hogy a magyar nemzet által fizetett magyar katonaságnak nyelvül esetleg a kínai vagy az esperanto nyelv tétessék, mert a magyar államnyelvvvel szemben a német nem kevésbé idegen, mint az említettek bármelyike.

Vannak dolgok, amelyek felett alkudni nem lehet. Arra választóink nekünk mandátumot nem adtak, hogy a magyar közjog birtokállományából akármit is elalkudjunk, de nemcsak nekünk nem adtak ilyen mandátumot, hanem a többség egyetlen egy tagjának sem és magának a miniszterelnöknek sem.

Azt hiszem, nem lehet élő ember Magyarországon, aki el nem ismerné, hogy pártunk a mérsékletnek legvégsőbb határáig elment és nem terjeszkedett túl semmiképpen azokon a határokon, amelyek a kisebbségnek jogait körvonalazzák.

A törvény és az alkotmány védelme nemcsak joga, de kötelessége, nemcsak a népképviselőt kisebbségének, de minden egyes kötelességtudó honpolgárnak is.

Angliának nagysága, szabadságának ragyogó mivolta nagyrészt onnan eredt, hogy minden egyes polgár hivatásának és kötelességének érezte, hosszú időkig a modern Anglia történelmében, hogy ha bármely téren törvénysértést látott, a törvény védelmére igazságszolgáltatási uton egyénenkint is vállalkozzék.

Legyen meg nálunk is az ilyen polgári erény, amely nélkül ha van is szabadság, de a szabadságban nem lehet biztonság.

A nő társadalmi helyzete — és politikai jogai.*

Irta: *Dr Pál Ernő* ügyvéd, városi tisztviselő.

Talán egyetlen korszaka sincs a világtörténelemnek, amely a különböző kérdések iránt oly intenzív és öntudatos érdeklődést tanúsítana, mint az, amelyben mi élünk. És ez nem is csoda. A különböző társadalmi osztályok mindegyike érvényesülni kíván, boldogulásra törekszik és sokszor nem válogatja az eszközöket sem, a melyek segítségével céljait elérhetőnek gondolja. Ezek az eszközök manapság már nem a véres harci fegyverek, a buzogány, a kard s a dárda, mint a hajdankorban voltak, hanem a társadalom gazdasági irányának megfelelően egészen mások, de azért ki merné azt mondani, hogy az érvényesülésért folyó harc ma szelidebb és kevésbé öldöklő, mint századokkal ezelőtt volt?

Az általános mozgalomnak kiváló érdekességét kölcsönöz az a tény, hogy a társadalom fejlődésének megfelelőleg mindegyre újabb és újabb harci csapatok vonulnak fel ama nagyszerű küzdőterre, melynek soha sem szünő mozgalmassága maga a viruló, a munkálkodó, a teremtő élet.

Hosszu volna a sokféle küzdő érvényesülésre törekvő elem mindegyikének céljait és harci modorát ismertetni. Csak egyre kívánom a T. közönség figyelmét fölhívni. Ott van a küzdők sorában — és nem is utolsó helyen — a gyöngének tartott, gyöngéd nő és egyre hangosabb szóval követeli osztály-

* A székelyudvarhelyi ipari munkások szabad lyceumán szerző által tartott előadás. Szerk.

részét a társadalmi munkából és a politikai jogokból.

Mi volt a nő a társadalom kezdetleges alakulataiban? A költő szerint „virág és drága csecsebecse, mely haszontalan, de szép, s ez érdeme”. Ennyi az egész. És még ez is nagy elismerés a valósághoz képest! Mert a valóságban a nő nem virág és nem csecsebecse, hanem rabszolga, mely teljesen ki van szolgáltatva ura kényének; árucikk, melyet adnak-vesznek, vagy épen rabolnak, vagy a legjobb esetben is a férfinál alsóbbrendű lény, közönséges élvezeti cikk, mely arra van hivatva, hogy hatalmas ura üres óráit felvidítsa.

A nő társadalmi helyzete szorosan összefügg a társadalom fejlődési fokával, sőt bátran ellehet mondani, hogy annak valóságos fokmérője.

Azokban a kezdetleges időkben, midőn a legelső társadalmak megalakultak, ezeknek a társadalmaknak fő jellemvonása a harciaság volt. Ezeket a kezdetleges társadalmakat a szükség hozta össze egy-egy törzsfőnök despotikus uralma alatt. Hogy fennállásukat és továbbfejlődésüket biztosítsák, folytonos harcban kellett állaniok más társadalmakkal és a vadállatokkal. Minthogy pedig erre a feladatra kiváltképpen a férfiak, mint erősebbek voltak hivatottak, természetszerűleg kifejlődött az a felfogás, hogy a férfiak a társadalom valódi fenntartói, ők valami magasabb rendű lények, míg a nők, kik kevésbé fontos és kevésbé eredményes hivatást töltöttek be, tekintélyben és becsülésben a legalacsonyabb fokra hanyatlottak.

Növelte a nők lealázott és szinte emberietlen helyzetét az is, hogy az ily harcias társadalmakban a győztes fél rabszolgává tette a másik törzset, zsákmányul ejtette a nőket ép úgy, mint bármely állatot, vagy más értéktárgyat s a harcban kiváló vitéznek tisztességgel és becsülettel tudták be, ha nagyobb számú rabolt nővel vette körül magát.

Ezek az okok vezettek a leánygyermek meggyilkolására is. Ugy gondolkodtak hogy a leány felnevelésével sok baj van, nem segíti apját a harcban, sőt megakadályozza a törzset a mozgásban, de a nőhiányt különben is fődözni lehet rablás útján. A fiú ellenben, ha megnő, segítségére lesz apjának, esetleg lesz, aki apjáért bosszút áll és lesz, aki az ősök tisztelétét tovább folytatja s az apa sírja körül lakozó szellemeket áldozatokkal kiengeszteli.

Ezt a gondolkozásmódot még ma is megtaláljuk a legcivilizáltanabb, ugyszólván teljesen kezdetleges állapotban élő vadnépeknél.

Kissé javult a nők helyzete azokban a társadalmi alakulatokban, amelyeknél nem a harcias, hanem a gazdasági jellemvonások uralkodnak. Ezek már nem rabolják a nőt, hanem vásárolják, vagy esetleg a leány apjának teljesített munkával érdemlik ki. Még itt is csak árúnak, a férfiaknál alsóbb rendű lénynek tekintik ugyan, de mert megszerzése munkába, esetleg bizonyos vagyoni értékbe került, természetszerűleg jobban megbecsülik, mint azok a társadalmak, amelyek rablás útján jutnak hozzá. Az ily jellegű társadalmak a dolog természetéből kifolyólag műveltebbek és szelidebb erkölcsűek is, mint a harciasok, tehát már ennek következtében is kell, hogy jobban megbecsüljék a nőt, mint a folytonos harcban, fosztogatásban eldurvult erkölcsi társadalmak.

Itt már nem ölik meg a leánygyermek nagy részét, mert tudják, hogy a nő drága portéka, melyet jól megvesznek, tehát fölnevelése az apának hasznot hajthat.

Szelidebb gondolkodás, de minden erkölcsi érték nélkül.

Az az előnye is van még a nővásárlásnak, hogy a társadalmat a monogamia felé

irányítja. Ha pénzért kell az asszonyt megvenni, vagy dolgozni kell érte, akkor nem telik mindenkinek egész sereg feleségre, hanem a legtöbb embernek be kell érnie egygyel.

Hatalmas lépés ez a nő egyenjogúságának nemes ideáljához, mely csak a legfejlettebb és a legműveltebb társadalomban közelíti meg a megvalósulást.

(Folyt. köv.)

Dr Válcstik Ferenc képviselőnk beszéde.

(3. folytatás)

Ha azt kutatjuk, vajjon a tisztviselők tisztességgel megélhetnek-e, igen szomorú eredményre jutunk. Igaz ugyan, hogy az a díjazás, a melyet tisztviselőinknek adunk, kell hogy arányban álljon az állam teherbíró képességével és kell hogy az állam teherbíró képessége bizonyos korlátokat állíson fel e tekintetben, igaz az is, hogy pár évvel ezelőtt az állam rendezte a tisztviselői fizetéseket, s ez alkalommal 16 millió koronát áldozott a végből, hogy a jogosult igényeket kielégítse, de azótától fogva az elsőrangú szükségletek árai iszonyuan felmentek. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mődomban volna ezt statisztikai adatokkal is kimutatni hiszen előttem fekszik a tisztviselői kar memoranduma, amelyben ilyen statisztikai adatokat bőségesen felsorolnak, én azonban statisztikai adatokkal nem fárasztom a figyelmet, s csupán arra kérek engedelmet, hogy saját tapasztalatomból egy pár tisztviselőnek helyzetére rámutathassak, a kinek életmódját és minden lépését hosszú időn át a legélelnebb figyelemmel kísértem. (Halljuk! Halljuk!)

Ösmerek egy X. rangosztályban sorozott tisztviselőt, a kinek felesége és két gyermeke van. A felesége nem foglalkozhatik a gyermekek nevelésével, hanem kénytelen egy magán cégnél foglalkozást vállalni, a hol megkeres havonta 90 koronát, este pedig a férjével kataszteri birtoklevelet másolnak, s így szerzik meg azt, ami épen csak élelemre szükséges. (Mozgás a jobboldalon.)

Láttam saját szemmel egy törvényszéki bírót, a ki telekkönyvi átalakítási ügyben volt kiküldve, a mikor tudvalevőleg napdíjat nem adnak, kilométer pénz csak egyszer jár a munkakezdetén és a munka végén, többször felszámítani nem jogosult és csak bizonyos pótdíjakban részesítik az illetőt. Saját szememmel láttam, hogy ez a törvényszéki bírót, VIII. rangosztályba sorozott, egyetemet végzett ember, a 28 kilométer távolságra fekvő székhelyére vasárnap gyalog volt kénytelen bemenni, hogy családját és hozzátartozóit megnézze. (Mozgás!) A mikor megkérdeztem, hogy ugyan, összeférőnek tartod e ezt méltóságoddal, mert hiszen jól tudhatod, hogy tekintélyedet az ilyesmi nem emeli, akkor azt felelte, én azzal nem törődhetem; én becsülettel dolgozom, éjjel-nappal megteszem, a mi tőlem kitelik, s hogy a tekintélyem elvész, arról nem tehetek, mert ha csak lopni nem megyek, azt a három-négy forint fuvardíjat én félretenni képes nem vagyok. (Mozgás!)

T. ház! A mikor ilyen példákat látunk, minden józan gondolkodású és becsületes embernek meg kell döbbsennie. (Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon) és kutatni kell a módokat, hogy ezeken az állapotokon miként segítsünk.

Pozitív adatokkal akarom beigazolni, hogy a tisztviselők mai fizetésükből megélni képtelenek. (Halljuk.) E célra a következő módot választottam: Kiszemeltem magamnak egy olyan tisztviselőt, a ki soha semmi excecuzust meg nem enged magának, a ki, mint a székelly mondja: minden garast a fogáshoz ver és éppen csak legelembb szük-

ségletét elégíti ki. Erről az emberről tudtam hogy minden krajcárnyi kiadásáról naplót vezet és így megtudhatom tőle, hogy mire mennyit kel feltétlenül kiadnia.

Ez a tisztviselő a VIII. rangosztály 3-ik fokozatába van sorozva, tehát 1800 forint, vagyis 3600 korona fizetése van. Elkértem tőle a naplóját, a melybe tételről-tételre mindent beleírt és összeszámítottam, hogy mire mennyit ad ki. A következő tételeket találtam benne: (Halljuk! Halljuk!)

3600 korona évi fizetéssel javadalmozott tisztviselőnek IV. osztályu keresetiadóban 68 K-t kell fizetni évenként; általános jövedelmi pótdobában kell kiadnia 23 K 60 f-t; országos betegápolási pótdobában fizet 3 K 40 f-t, bélyegeken, a melyet havonkénti nyugtájára (beleértve negyedévenkénti házbérjutalékát) venni tartozik, 17 K 60 f-t ad ki.

Luxuskiadásai a következők: Előfizetett a Pesti Naplóra 28 K-t, egy szaklapra, mert hiszen hivatalnok ember adott 10 K-t, belépett egy kaszinóba, ott fizetett 24 K-t, előfizetett egy divatlapra a felesége számára, mert minden ruháját maga kénytelen csinálni és így erre szüksége van, 10 K-t, egy éven keresztül társadalmi adóban, jótékony-ságra, kéregetőknek, nőegyletnek stb. 20 K-t adott ki, négy pár cipőt csináltatott magának és a feleségének a miért összesen 80 K-t fizetett, két ruhát csináltatott magának, kettőt a feleségének a mi 160 K ba került; természetesen meglehetősen kevés luxussal volt kiállítva az a ruha, a mely csak ennyibe került. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Felöltöre a maga és a felesége részére elköltött 200 K-t, fehérneműre 200 K-t, fűtésre 200 K-t, mosásra, vasalásra és a hozzatartozókra 180 K-t, kalapra, nyakkendőre és egyéb apróságokra 82 K-t, világításra 120 K-t, vízdíjakra kifizetett 43 K 20 f-t, ezt tehát összesen 1772 K-ra ment fel a nélkül, hogy az elsőrendű szükségletek még benne foglaltatnának, maradt tehát havonkénti élelemre és minden egyébre a mi szükséges, 177 K. Ebből a 177 K-ből naponként megettek egy kiló húst, a mi tulságos soknak két embernél nem mondható, természetesen sem vadhus, sem szárnyas, sem hal nincs benne; ez 48 K; zsirra kiadott 4 K-t, fűszerre 40 K-t, cselédbérre 20 K-t. Ezek a legelsőrangú szükségletek és maradt 17 K-ja hogy abból fürödjön, gyógyszerért, orvost fizessen; hogy neha színházba menjen, hogy borraivalokat adjon és dohányozzék. Hólló Lajos: Hát a gyermekek hol vannak: (Felkiáltások: Nincs!) Válcstik Ferenc: Az ilyen tisztviselőnek, a ki csak ilyen számadás mellett képes magát és családját főtartani, bekövetkezik egy betegsége, mikor orvost és gyógyszerért kell fizetnie, véletlenül születik egy gyermeke, (Élénk derűtség) a mivel természetesen megszapordik a költség s megmondom, t. ház, hogy mit csinál akkor. Először érszrevétlenül beadósodik a fűszeresnek, beadósodik a szabójának, cipészének és annak a tisztviselőnek, aki az államhatalmat képviseli, a kinek igazságot kell szolgáltatnia és a kinek ezeknek az embereknek az ügyeiben el kell járnia, mindenkinek le kell kötelezve lennie, mert jól tudja, hogy csak egyik hitelezője mozduljon meg, az maga után rántja a többit is és egész existenciája tönkre megy.

Ilyen körülmények között azt hiszem, hogy a tisztviselők helyzete fenn nem tartható. Pedig én itt csak az elsőrangú szükségletekről beszéltem, (Az elnöki széket Jankovich Béla alelnök foglalja el.) azonban úgy vélem, hogy egy tisztviselő, a ki az állam szolgálatába szegődik, még nem kell, hogy mondjon az élet örömeiről.

(Vége köv.)

— Csomagoló papir kilószámra kapható e lap kiadóhivatalában. Kossuth-utca 31.

HIREK.

— **A kormány bukásáról** szállanak a hírek, mivel a miniszterelnök újabb bécsi kirándulása sem hozott jót a magyarság ügyének előhaladására. Az ellenzéki vitarendező bizottság értekezlete a további harc mellett foglalt állást. A mai képviselőházi ülésen ismét kitör a harc, melynek kormánybukás, házfelosztás és új választás lesz a vége. Bármiként is történjék, ideje volna már a holtpontról tovább evickélni és ezt a lehetetlen állapotot megszüntetni.

— **Szabad lyceum.** Vasárnap nagy érdeklődés mellett tartotta meg Dr. Pál Ernő ügyvéd, városi tiszti-ügyész előadását az iparosok szabad lyceumán. Az általános tetszéssel fogadott, mély tanulmányról és erős hazaszeretetről tanuskodó előadást a szerző szíves átengedése folytán, egész terjedelmében közöljük a „Székely-Udvarhely“ mai és következő számaiban. A nő-kérdés már annyira előtérbe került, hogy annak ily tudományos, kellő részletességgel megvilágított tárgyalása elől, kitérni lehetetlen. Nagy köszönet és elismerés illeti tehát derék tiszti-ügyészünket, hogy e kérdéssel foglalkozott s annak közlését, a nagyobb nyilvánosság elé vitelét nálunk lehetővé tette és ezzel a nőket méltán megillető jogok propagálására az utat feltárta.

— **Előléptetés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Schiller Irma ipolysági állami polgári leányiskolai igazgatónőt a VIII. fizetési osztályba léptette elő. Szívesen köszöntjük a jól megérdemelt előléptetés alkalmából a városunkban ma is jó emlékekkel levő igazgatónőt!

— **A kereskedők japán jelmezestélye** volt a farsang legsikerültebb bálja Székelyudvarhelyen. E tény: mindenki elismerheti, aki szombaton este csak futólagosan is bepillantott a Budapest-szálló színháztermébe. Minden japán volt. A fáradságot nem ismerő rendezőség, élén Fernengel Gyula elnökkel, valósággal felülmultra a legnagyobb reményeket is. Ugy a terem izléses díszítése, mint a felvonulás, valamint az egyes élőképek sok munkát igénylő előállítás, rendezése, minden elismerést kiérdemelt. Kovács István fényképész remek díszleteket festett a színpad berendezéséhez. A szebbnél-szebb jelmezekkel tarkított óriási közönség pedig pompásan mulatott. Míg a zene szól és folyt a tánc, addig az egyes szünetekre beosztott japán képletek rendezésén szorgoskodtak a rendezők a függöny mögött. Így aztán egész éjfélig volt látnivaló azoknak is, akik nem táncoltak. Különben a késő reggeli órákig tartott a tánc. Szóval a kereskedők ezuttal is megmutatták, hogy a száraz üzleti ügyeken kívül mulatni és mulattatni is tudnak. Az erkölcsi sikert bizonyára szép anyagi eredmény kísérte, amelyről a rendezőség fog elszámolni. Nem mulaszthatjuk el megemlíteni az igen szépen sikerült japán táncot, melyet Simkovits József okl. táncmester tanított be. Az elért nagy tetszésből tehát ötlet is illeti rész. Viszont az áldozatkész közönség is hozzájárult a mulatság nagy sikeréhez. A selyem jelmezek csak úgy suhogtak.

— **Az ipari munkarend módosítása.** Az 1911. évi XIX. t.-c. az iparüzemekben alkalmazott nők éjjeli munkájának eltiltásáról, illetve alkalmazásáról szól és ez már 1912. január 1-én életbe lépett. A városi tanács, mint elsőfoku iparhatóság 328/912. k. i. sz. alatt ezennel felhívja mindazokat, kik az 1884. évi XVII. t.-c. 113. §-a értelmében munkarend kifüggesztésére vannak kötelezve, ha külön munkaidő rendtartás készítése helyett a munkarendbe kívánják a munkaidő rendtartására vonatkozólag előírt adatokat felvenni, akkor a módosított munkaren-

det (munkarend függelék) legkésőbb 1912. február hó végeig az elsőfoku iparhatóságnak törvényes következmények terhe alatt — láttaozás végett — adják be.

— **Halálozások.** Gidófalvi Gidófalvy Benedek nyugalmazott kir. járásbíró életének 60-ik, boldog házasságának 17-ik évében rövid, de súlyos szenvedés után e hó 10-én este 8 órakor hirtelen elhunyt Sepsiszentgyörgyön Gidófalvy járásbíró huzamosabb időn át volt oklándi járásbíró és az ottani közeletnek kedvelt egyénisége. Halálát neje szül. Simén Olga, valamint testvérei s ezek gyermekei, ugyszintén anyósa, sógornői és sógora: Pálmay József családtörténeti író gyászolja. Hült porait a sepsiszentgyörgyi ref. temetőbe helyezték örök nyugalomra. — Id. Glatz Károly székelyudvarhelyi Zálogkölcsön-intézeti tisztviselőt súlyos csapás érte. Felesége szül. Derzsi Ida hosszas szenvedés után, életének 59-ik, házasságuk 11-ik évében jobblétre szenderült. Temetése az unitárius szertartás szerint tegnap d. u. 3 órakor volt és hült tetemét a ref. temetőben levő családi sírboltba helyezték örök pihenőre.

— **A székelykereszturi áll. tanítóképző ifjusága hangversenyét** február hó 10-én tartotta meg Walter Ferenc dísztermében. Szépszámu, intelligens hallgatóság töltötte meg a nagy termet. A műsornak mind a 8 pontját élvezettel hallgatta a közönség. Felülfizettek: Dr. Gombos János 10 K, Bence Sándor, Zimmermann Károly, Walter Ferenc 5—5 K, Thelmann Ágoston 4 K, Dr. Elekes Dénes, Hajós Béla (Kovácsna) 3—3 K, Szemerjai Károly 2 K, Csioflek Miklós (Brassó) 1 K 40 f és Horváth Lajos 1 K. Balázs Dénes és neje 2 K. A felülfizetők fogadják e helyen az ifjuság köszönetét.

— **Cseléd tartó gazdák figyelmébe.** Az 1900. évi XVI. t.-c. 8. §-a értelmében minden munkaadó köteles a szolgálatába álló minden egyes gazdasági cseléd után az Orsz. Gazd. Munkás- és C. elédpénztár javára évente 1 K 20 fillért a községi előjáróságnál (városi tanácsnál) adó módjára befizetni akkor is, ha a cseléd csupán egy hónapig szolgált nála. Ha ezt a gazdák elmulasztják s a cselédet baleset éri, akkor súlyos fizetési kötelezettség hárul a gazdákra.

— **Vidéki mulatságok.** Székelyszenttamáson a róm. kath. iskola javára e hó 18-án este 6 órakor, személyenként 60 f belépési díjjal az iskola termében zártkörű kosaras táncvigalmat rendeznek. — Fenyéden a tűzoltó-alap javára rendezik e hó 18-án, az Ugron Lázárné-féle nagyteremben a kosaras népies táncestélyt Gergely Ferenc és Csiki Dénes. A mulatság védnökei: Gálffy István és György Vencel körjegyzők, valamint Balázs Károly és Gergely Menyhért közs. bír. Azt írják a meghívón, hogy kezdete este 5 órakor, vége is lesz valamikor. A belépési díj személyenként 50 f — A peteki áll. elemi iskola pedig e hó 25-én este 7 órakor a „palotában“ kézimunka-anyag és község-háza javára rendez színelőadással egybekötött táncmulatságot. „Hamupipóké“-t előadják a mindennapi és „Liliomfi“-t az ismétlőiskolás növendékek. Helyarak: 1 K 20 f, 80 f és 60 f.

— **Orgona és zongorák** a székelykereszturi áll. tanítóképző régi épületében 1912. évi február hó 25-én d. u. 2 órakor nyilvános árverésen eladatnak.

— **A homoródalmási Nőegylet** minap Ajtai Jánosné unitárius papné ügybuzgó vezetése mellett műsorról egybekötött jótékony célú táncmulatságot rendezett, amely úgy anyagilag, mint erkölcsileg a legszebben sikerült.

— **Internátusi gazdasszonyt** teljes ellátással és havi 50 K fizetéssel f. évi márc. 1-étől felfogad a székelykereszturi áll. tanítóképző igazgatósága. Magános, főleg özvegy írni-olvasni jól tudó, a gazdasszonyi teendőkben jártas, dolgozni szerető nő, aki a főzéshez is ért, jön első sorban tekintetbe.

— **Gazdaköri mulatság.** Szombatfalva városrészben az építendő „Népház“ javára rendezett táncestélyen felülfizettek a következők: György József 5 K, Novák István, Fernengel Frigyes 3—3 K, Barabás János középű 2 K, Sándor Albert, Benedek Mihály, Vajda Zsigmond, Györfly Ferenc, Csiki Lőrinc, Orbán Dénes, Kerestély György, Szász Dénes, Lukács Mózesné 1—1 K, Szász Lajos, Orbán Ferenc, Kovács János. Szabó Miklós, Szabó József 40—40 fill. Az estély tiszta jövedelme 46 K 98 fillér, mely összeg az említett célra takarékbba helyeztetett. Ugy a résztvevők, valamint a felülfizetők fogadják a nyilvánosság terén is a rendezőségnek hálás köszönetét.

— **Erdekes számok.** Erdély összes lakossága 1910-ben 2,644 012 volt, emelkedés tíz év alatt 167,014. A lakosok közül magyar 870,806, német 256,834 és oláh 1.498,588, A 267,014 emelkedésből 55,812 a magyarokra, 23,815 a németekre és 101,306 az oláhokra esik. Van még 37,814 lélek más nemzetiségű. Magyar többségű vármegye három van: Csik (95.5 százalék) Háromszék (79.8 százalék) és Udvarhely (96 százalék) Legtöbb német van Nagyküküllőben 42.7 Brassó megyében 31.5 százalék és Szibeny megyében 28.8 százalék. Az oláhság Fogarasmegyében 99.2 százalék, Hunyadban 84.7 százalék, Alsófehérben 78.7 százalék, Szolnok-Dobokában 76.1 százalék, Beszterce-naszódban 58.1 százalék, Kolozsmegyében 68.9 százalék, Szibeny megyében 66 százalék és Küküllő megyében 50.7 százalék.

Törvénykezés.

Pof helyett pof...

A gagyi izr. polgártárs békefeltétele.

Köztudomású dolog, hogy izraelita polgártársainkban nagy az üzleti szellem és ha érdekük úgy kívánja, még ötven percentes kiegyezést is bármikor szívesen kötnek — üzleti ügyekben.

Azokban bűnügyi eseteknél a dolog — úgy látszik — másképen áll. Itt már megeshetik az is, hogy pof helyett poffal egyezkednek. Erre enged következtetést a gagyi izr. polgártárs nyakas fejű székelyhez illő magatartása, melyből kifolyólag, kissé csiklandós békefeltételről tesz említést a fáma.

Ugyanis Székelykeresztur város nagyközség főjegyzője és fia nem régen alaposan helyben hagyta a gagyi izr. polgártársat, aki ezért „visum reperitum“-ot váltott és pört indított a székelykereszturi járásbíró-ságnál.

Erre aztán megkapták az idézést. Megindult a békeltetés nagy munkája, melyet a főjegyző és grófi „sírbolt rendező“ ur egyik nagyobb befolyású jóakarója vett a kezébe nagy ámbícióval. A gagyi izr. polgártárs természetesen kiválóan szíves készséggel fogadta a tekintélyes békeapostolt és a békeszméjét s ezzel szemben sietett is megszabni a maga szerény feltételét, melyet nagy jóakarattal így formulázott:

— A főjegyző ur és fia, álljanak ki Székelykeresztur város nagy község piacára s egyezzenek bele, hogy én is ugyanannyit s úgy verjek reájok, amennyit és ahogyan ők reám vertek s akkor panaszomat rögtön visszavonom.

Ez volt a béke egyetlen feltétele a gagyi polgártársnak s ettől nem tágitott semmi ígéretért.

A megbízott elvitte a hirt küldőinek. Azonban ezek a feltételt tuiságosan igazságosnak találván, nem voltak hajlandók elfogadni. Így esett meg aztán, hogy a járásbíró-ság a gagyi izr. polgártárs séeelmére elkövetett, 14 nap alatt gyógyulható súlyos testi-sértés vétsége miatt, különböző mennyiségű fogház- és pénzbüntetésre ítélte a verekedő főjegyzőt és fiát. A büntetés végrehajtását azonban a Bn. alapján felfüggesztette a bíróság.

SIGILLUM.

Február elején megnyilik — Székelyudvarhelyt Kossuth-u. 25. sz. a. az új férfi és női divatáruház

Nagy választék mindennemű férfi, fiu, női és leányka készruhákban, női kosztümök, pongyolák és különféle bluzckban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatcikkekben.

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régóta bizonyított házi szer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult készvényénél, oszónál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K.-80, K.1.40 és K.2.- és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerháza az „Arany oroszlánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Névjegyek Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gyász- jelentések

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál
villamos gépre berendezett könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők
Medgyes.
Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kítűnő sajáttermés és vörös borok.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morált, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, az az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémgény, ami ennél érdekesebb lenne.

A Talmud kivonatos, de szöszterinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:
„A Kereszt“ kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Feladási hirdetmény.

A szolokmai (Udvarhely megye) református egyház eladja Szolokmában a helyszínen 1912. évi február hó 22-en d. e. 10 órakor kezdődő nyilvános szó- és írásbeli árverésen a tulajdonát képező 12 kat. holdnyi területen kijelölt és lebélyegezett bükkfa és 3 darab tölgyfa, valamint 30 szál tölgyfa készletet, mely mintegy 1066 m³ műszaki célokra alkalmas fát s mintegy 1151 m³ tűzifát tartalmaz. Becsérték összesen 3043 korona és 55 fillér. Bánatpénz a becsérték 10 százaléka. Becsértéken alól eladás nem történik. Azért írásbeli ajánlatokhoz bánatpénzzel a becsérték 10 százaléka készpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban csatolandó. Az árverési feltételek a ref. egyház előjáróságánál megtekinthetők. A vágási terület a legközelebbi vasútállomástól (Makfalva) 6 kmnyire fekszik.

Szolokma, 1912. február 2-án.
A ref. egyház nevében:
JAKAB KÁROLY
egyház gondnok.

NIGRIN

(Fennolent)

A legjobb minőségű
Mindenütt kapható
A lényeges tulajdonságai
széles körben ismertek

az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! HIRDESSEN tehát
a „Székely-Udvarhely“-ben

Udvarhelyvármegye Nemes Csádjai. Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-töréneti adatokat tartalmaz

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódel közöl a **BUDAPESTI BAZAR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a **„BUDAPESTI BAZAR“** kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazar-ház.)

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés

Katholikus és református imakönyveke lap kiadóhivatalánban kapható.

SZEKELY-UDVARHELY
tisztá 48 as függetlenségű lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Madre Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-fele helybéli felvétel. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok,** u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET **BETEGH PÁL** KÖNYV-, ZENEMŰ- ES PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és irodai **PAPIROSOK** vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torla- és befűzőpapírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok. **Lemezpapírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros **KÖNYVNYOMDÁJÁT** mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá **könyvkötészetét** honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olesó áron kerülnek ki

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár.** A székelyudvarhelyi **középiskolában** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Irkák, füzetek, jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olesó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-ésszivartárcák borból és féméből. Bortárcák, pénzes-érszények, okmány és irománytáskák.

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. Ironok, fekete, színe ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és o... rnak. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

Körzök, vonalzó, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-esésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapesok stb.